

KAPITOLA 9

Devizový trh

stefan.kolumber@mvso.cz

Devizový trh

- vyvíjí se již velmi dlouhou dobu
- při nahlédnutí do historie jednotlivých světových měn, zjistíme, že bez mála všechny měny byly ve své historii svázány s nějakou komoditou
- nejčastěji s takovou, ze které byly samy vyrobeny _ především zlato, stříbro nebo bronz
- směnné kurzy mezi těmito měnami byly většinou ponechány na volném trhu
- pouze někdy se objevuje určení směnného kurzu příslušnými úřady, správci nebo panovníky
- tímto systémem se směňují měny až do 19. století, kdy se prakticky po celém světě zavádí tzv. zlatý standard
- význam vazby zlata a peněz ovšem postupem času slábne až do poloviny 20. století, kdy už není nutné vázat přepočít a směnu měn na zlato, ale je již možné měnit konkrétní měny mezi sebou
- lze ho charakterizovat jako neformální mimoburzovní trh, kde se obchoduje s národními měnami podle tradičních pravidel, které respektují všichni jeho účastníci
- Česká republika je objektivně nucena stále více se zapojovat do mezinárodní dělby práce i vzhledem k nedostatečným vlastním surovinovým a energetickým zdrojům, aby prostřednictvím efektivního vývozu byla schopna produkovat devizy nezbytné k pokrytí svých dovozních potřeb. V současnosti totiž více než 80 % domácí produkce je závislých na dovozních vstupech

Obchodování na devizovém trhu

- Banky přítomné na devizovém trhu se neomezují jen na provádění pokynů svých klientů, ale obchodují i na svůj účet.
- Banky tak provádějí operace, kterými jednak zajišťují své devizové pozice a také vstupují i do rizikových a spekulálních obchodů s cílem maximalizace zisku.
- Vlastní obchodování bank je pro devizový trh přínosné, neboť zvyšuje jeho likviditu a rovněž umožňuje provádět velké obchodní transakce bez masivního ovlivnění devizového trhu.
- Veškeré obchody banky se promítají do její devizové pozice.
- Tyto pozice jsou jednak dlouhé, krátké a vyrovnané.

Obchodování na devizovém trhu

- Dlouhá pozice – banka více měny nakoupila, než prodala, disponuje tak vyššími aktivy než pasivy v dané měně
- Krátká pozice – pasiva banky v určité měně převyšují její aktiva a banka v takovém případě profituje při jejím znehodnocení.
- Vyrovnaná pozice – součet aktiv (dílčích dlouhých pozic) rovná součtu pasiv (dílčích krátkých pozic) v dané měně.

Burza cenných papírů Praha - BCPP (Prague Stock Exchange - PSE)

- mezi zakladatele patřilo 12 čl. bank a 5 nezávislých obchodníků s cennými papíry
- k velkému zvýšení obchodovaných emisí došlo nestandardním způsobem v letech 1993 a 1995, a to uvedením akcií, které se privatizovali v obou vlnách kuponové privatizace
- je nejvýznamnějším organizátorem trhu s cennými papíry v ČR, který zajišťuje prostřednictvím oprávněných osob, na určeném místě a ve stanovenou dobu obchodování s cennými papíry
- vychází z členského principu, což znamená, že všechny obchody uzavřené na burze jsou realizovány členy burzy
- výsledky burzovních obchodů burza zveřejňuje prostřednictvím denního tisku, Internetu a informačních agentur
- dále provádí osvětovou a poradenskou činnost určenou účastníkům kapitálového trhu

Průběžné obchodování při pohyblivé ceně

- Obchodování probíhá na základě průběžně vkládaných objednávek k nákupu a prodeji.
- Ke stanovování ceny dochází vzhledem k momentálnímu stavu na trhu.
- KOBOS (Kontinuální Burzovní Obchodní Systém) navazuje na cenu stanovenou ve fixingu, na jejímž základě se stanoví povolené cenové rozpětí, ve kterém se mohou obchody realizovat.
- Předmětem obchodu je lot, což je standardní množství akcií jednotlivé emise.

Obchodování v systému pro podporu trhu (SPAD)

Využívá funkce tvůrců trhu a probíhá ve dvou fázích.

- Otevřená fáze začíná v 9.30hod. Tvůrci trhu průběžně udržují kotaci cen nabídky a poptávky. Nejlepší kotace je nejvýhodnější cena pro jednotlivý cenný papír v daném okamžiku. Obchoduje se v povoleném rozpětí 2% od poslední nejlepší kotace. V průběhu dne lze obchodovat v cenovém pásmu $\pm 20\%$ od středu povoleného rozpětí. Poté většinou následuje do odvolání zastavení obchodování. Závěr otevřené fáze nastane v 16.00 hod., kdy je stanoven platný kurz odpovídající středu povoleného rozpětí v okamžiku ukončení této fáze.
- Uzavřená fáze probíhá od 17.00 hod. až do příštího burzovního dne v pásmu $\pm 5\%$ od poslední nejlepší kotace.

Devizový kurz

- Devizový kurz je kurs národní měnové jednotky (např. CZK) vyjádřen v devizových jednotkách jiné země.
- Tento kurz stanovují jednotlivé obchodní banky v každé zemi a v každé obchodní bance může být jeho velikost vůči jiné zahraniční měně jiná.

Změny kurzu

Tržní pohyb mezi dvěma měnami:

- Apreciace – jedna měna vůči druhé posiluje (kurz klesá)
- Depreciace – jedna měna vůči druhé oslabuje (kurz roste)

Administrativní oslabení nebo posílení určité měny vůči všem ostatním:

- Devalvace – měna oslabuje vůči všem ostatním měnám
- Revalvace – měna posiluje vůči všem ostatním měnám

Parita kupní síly

- Pro řadu srovnání mezi zeměmi nám plovoucí kurzy způsobují problémy.
- Podle teorie parity kupní síly je měnový kurz rovnovážný tehdy, pokud umožňuje za poměrově stejné množství peněz realizovat v obou zemích stejné nákupy.

Správa devizových rezerv státu

- Se správou devizových rezerv státu jsou spojeny pojmy jako valuta, deviza či měna.
- **Valuta** je hotovostní forma zahraniční měny, vystupující v podobě zahraničních státovek a mincí.
- **Deviza** je bezhotovostní forma zahraniční měny, vystupující nejčastěji v podobě žirálních peněz, což jsou jakékoli nehmotné peníze (fiktivně na účtech), směnky, šeky a platební karty.
- **Měna** je souhrn peněžních znaků (především státovek a žirálních peněz), obíhajících ve vnitřním peněžním oběhu státu na základě státem stanovených pravidel (zpravidla ve formě zákonů).
- Měnový kurz (floating – na základě nabídky a poptávky po daných měnách).

Subjekty působící na devizovém trhu

Devizový trh se zpravidla dělí na dvě části, trh **klientský a mezibankovní**. Klientský trh je tvořen měnovými transakcemi mezi bankami a jejich klienty, kteří na Forex vstupují za účelem finančního zajištění vývozních a dovozních operací, získání levnějších zdrojů na mezinárodních finančních trzích, investováním do zahraničních aktiv, apod.

Operace na mezibankovním trhu jsou většinou výrazně většího rozsahu.

Kategorie subjektů

V rámci klientského a mezibankovního trhu na Forexu operuje pět hlavních kategorií subjektů:

- bankovní dealeři
- jednotlivci a firmy
- měnový brokeři
- centrální měnové authority
- spekulanti a arbitrážéri.

Role bankovních dealerů

- První kategorií subjektů, které můžeme na Forexu najít, jsou bankovní dealeři, kteří působí jak na mezibankovním, tak i na klientském trhu.
- Bankovní dealeři nepřetržitě nakupují na svůj vlastní účet, lépe řečeno na účet své banky a současně také prodávají devizy, čímž ovlivňují v rozhodující míře utváření devizových kurzů.
- Bankovní dealeři vydělávají především na kurzovém rozpětí neboli spreadu, tj. rozdílu mezi nákupním měnovým kurzem, za který jsou ochotni devizy nakoupit a prodejním měnovým kurzem, za který jsou dealeři ochotni devizu prodat.

Role jednotlivců a firem

- Jednotlivci a firmy vstupují na devizový trh za účelem finančního zajištění jejich exportních nebo importních operací nebo investičních transakcí v cizích měnách.
- Například turisté se jako jednotlivci stávají účastníky devizového trhu, protože v bankách a směnárnách obstarávají zahraniční měnu jejich cílové země pobytu.
- V současné době s rozmachem informačních technologií a globalizace trhů se přímými účastníky devizového trhu mohou stát i jednotlivci v rolích aktivních investorů nebo spekulantů.

Role měnových brokerů

- Měnový brokeři jsou agenti, kteří ulehčují obchodování s cizími měnami. Zpravidla obchodují pouze na účet klienta. Sami tak nezaujímají žádnou otevřenou pozici, tzn. sami nenesou měnové riziko. Za své služby si účtují poplatky. Služeb brokerů využívají především bankovní dealeři, kteří chtějí zůstat v anonymitě, protože znalost jejich identity by mohla ovlivnit trh nežádoucím směrem.

Role centrálních bank

- Centrální banky hrají na velkoobchodním (mezibankovním) devizovém trhu velice důležitou roli.
- Na Forex vstupují zejména v souvislosti s prováděním tzv. devizových intervencí, kdy pomocí svých dealerů nakupují nebo prodávají určitou zahraniční měnu s cílem buď stabilizovat kurz domácí měny, nebo zabezpečit takový vývoj kurzu své měny, který bude v souladu se záměry její měnové politiky.
- Z toho vyplývá, že primárním cílem centrálních bank při obchodování na Forexu není dosažení zisku, ale splnění předem stanoveného cíle v rámci měnové politiky.

Role měnových arbitráží

- Arbitrážéři, stejně jako spekulanti, také operují ve vlastním zájmu s cílem dosažení zisku a bez vazby na klienty.
- Podstata jejich činnosti je ovšem od spekulantů zcela odlišná.
- Arbitrážéři nespekulují na pohyb měnového kurzu, ale snaží se využít existence rozdílných cen na různých trzích, které mohou být odděleny prostorově, tak i časově.
- Arbitráže jsou velice lákavé operace, neboť pro investora představují bezrizikový výnos.

Role spekulantů

- Spekulanti operují ve vlastním zájmu s cílem dosažení zisku a bez vazby na klienty.
- Snaží se vydělat na pohybech měnového kurzu.
- Princip měnové spekulace čili spekulace na vývoj měnového kurzu je velice jednoduchý.
- Spekulant určitou měnu nakupuje, pokud se domnívá, že ji bude schopen v budoucnu schopen prodat draž.
- Může samozřejmě také vsázet na oslabení určité měny, tím, že ji bude prodávat a za ni nakupovat jinou měnu (např. českou korunu).
- Měnová spekulace je tedy spojena nejen s možností značných zisků, které jsou často násobeny tzv. pákovým efektem, ale i potenciálními ztrátami.

Doporučená literatura

- [1] HARTMAN, O. 2009. *Jak se stát forexovým obchodníkem: naučte se vydělávat a měnových trzích*. Praha: FXstreet.cz. ISBN 978-80-9044-180-4.
- [2] TAUŠER, J. 2007. *Měnový kurz v mezinárodním podnikání*. Praha.
- [3] POLOUČEK, S. a kol. 2009. *Peníze, banky, finanční trhy*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-152-9.
- [4] ČNB: Zpráva o obchodování na devizovém trhu (online)
<https://investice.finance.cz/forex/subjekty-devizoveho-trhu/spekulanti>

- Děkuji za pozornost